

ਖੁਲਾਸਾ ਖੁਤਬਾ ਜੁਮਆ 10.01.2020

ਵੱਲੋਂ : ਨਜ਼ਾਰਤ ਨਸ਼ਰੋ ਇਸ਼ਾਅਤ ਕਾਦੀਆਂ

ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਮਰਤਬਾ ਰਖੱਣ ਵਾਲੇ ਬਦਰ ਦੇ ਸਹਾਬੀ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਦਾ ਇਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਜ਼ਿਕਰ

ਸਯੱਦਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰੁਲ ਮੋਮਿਨੀਨ ਖਲੀਫ਼ਾਤੁਲ ਮਸੀਹ ਖਾਮਿਸ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਜੁਮਏ ਦੇ ਖੁਤਬੇ ਦਾ ਸਾਰ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 10 ਜਨਵਰੀ 2020 ਈ. ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਮੁਬਾਰਕ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਟਿਲਫੋਰਡ (ਬਰਤਾਨੀਆ) ਵਿੱਚ ਦਿਤਾ

ਤਸੱਹੁਦ, ਤਊਜ਼ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਫ਼ਾਤਿਹਾ ਦੀ ਤਲਾਵਤ ਦੇ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ :

ਪਿਛੱਲੇ ਜੁਮਏ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ੇ ਜਦੀਦ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਮੈਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੱਸੀ ਸੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੂਕੇ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ੇ ਜਦੀਦ ਦੇ ਰੰਦੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੀ ਜਮਾਤ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਉਸ ਜਾਇਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਲੱਗੀ ਸੀ । ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਓਲਡਰਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜਮਾਤ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੀ ਜਮਾਤ ਹੈ, ਇਹ ਦੁਰੁਸਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਨੂੰ ਲਿਆ । ਓਲਡਰਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜਮਾਤ ਮਾਸ਼ਾਅਲੱਹ ਬਹੁਤ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਓਲਡਰਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲਜਨਾ ਇਮਾਉਲੱਹ ਦੀ ਸਦਰ ਨੇ ਮੈਂਨੂੰ ਦਿੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਈ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਕੁਰਬਾਨੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹਨਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਦੁੱਤੀਆਂ ਹਨ । ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਉਹਨਾ ਦੇ ਜਾਨ ਮਾਲ ਵਿੱਚ ਬਰਕਤਾਂ ਪਾਏ । ਮੈਂ ਬੀਤੇ ਜੁਮਏ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰੀਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਅਮੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਅੰਤਰਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਰਨਾ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਇਹਨਾ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਸੰਸਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਪਾਕੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਅੱਜ ਦੇ ਖੁਤਬੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਬਦਰ ਦੇ ਸਹਾਬਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਬੀਤੇ ਖੁਤਬੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਖੁਤਬੇ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਰਨਣ ਹੋਣੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਨਾ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ , ਪਰ ਇੱਥੇ ਵੀ ਇਕ

ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਦੁਰੁਸਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਬੀਤੇ ਜੁਮੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਾਂਗਾ ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਕਰ ਅੱਗੇ ਚੱਲੇਗਾ ।

27 ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਖ਼ੁਤਬੇ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਦੇ ਪਰੀਚੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਿਆਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਅਤੇ ਤਲੈਬ ਬਿਨ ਉਮੈਰ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਈਬੰਦੀ ਕਰਾਈ ਸੀ ਜੋ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਹਿਜ਼ਰਤ ਕਰਕੇ ਮਦੀਨੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਬਨੇ ਇਸਹਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂਜ਼ਰ ਗ਼ਫ਼ਾਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਈਬੰਦੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਮਤਿਭੇਦ ਵੀ ਹੈ । ਬਹਿਰਹਾਲ ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਭਾਈ ਬੰਦੀ ਦਾ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁੰਜ਼ਰ ਬਿਨ ਉਮਰੋ ਬਿਨ ਹਨੀਸ ਬਾਰੇ ਸੀ । ਜਿਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਉਹਨਾ ਨਾਲ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਰਿਸਰਚ ਸੈਲ ਵੱਲੋਂ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵਾਕ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜੱਦਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁੰਜ਼ਰ ਬਿਨ ਉਮਰੋ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਵਿੱਚ ਭਾਈਬੰਦੀ ਦਾ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੈਂ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ 25 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਖ਼ੁਤਬੇ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ, ਇਹ ਵਿਸਥਾਰ । ਬਹਿਰਹਾਲ ਇਹ ਇਕ ਦੁਰੁਸਤੀ ਹੈ । ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਜੋ ਜ਼ਿਕਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹਨ ਕਿ :

ਜੱਦ ਖੰਦਕ ਦੀ ਜੰਗ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਤਾਂ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਅਯੀਨਾ ਬਿਨ ਹਸਨ ਨੂੰ ਮਦੀਨੇ ਦੀ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਖਜ਼ੂਰ ਦੇਣ ਦੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਿਆ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿ ਕਬੀਲਾ ਗ਼ਤਫ਼ਾਨ ਦੇ ਜੋ ਲੋਕ ਉਹਨਾ ਨਾਲ ਹਨ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਏ, ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਕੇਵਲ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਮਆਜ਼ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰਹ ਕੀਤਾ । ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਖੰਦਕ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਮਿਰਜ਼ਾ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਮਦ ਸਾਹਬ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਇਹ ਦਿਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਲਈ ਅਤਿ ਕਸ਼ਟ, ਦੁੱਖ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਘੇਰਾ ਲੰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹਨਾ ਦੇ ਦਿਲ ਇਮਾਨ ਤੇ ਨੇਕੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਸ਼ਰੀਰ ਭੋਤਕ ਨੀਯਮਾ ਹੇਠ ਚਲਦਾ ਹੈ । ਅਰਥਾਤ ਘੇਰਾ ਲੰਮਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੇਅਰਾਮੀ ਵੀ ਸੀ, ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖ਼ੁਰਾਕ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਥਕਾਨ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤਕਾਦਾ ਹੈ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ । ਤਾਂ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਇਹਨਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਅੰਸਾਰ ਦੀ ਰਈਸਾਂ ਸਅਦ ਬਿਨ ਮਆਜ਼ ਅਤੇ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਦੱਸੇ ਅਤੇ ਮਸ਼ਵਰਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬੀਲਾ ਗ਼ਤਫ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮਦੀਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜੰਗ ਨੂੰ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ । ਸਅਦ ਬਿਨ ਮਆਜ਼ ਅਤੇ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਨੇ ਇਕ ਮੂੰਹ ਹੋਕੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਜੇਕਰ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਇਲਾਹੀ ਵਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰ ਨਿਵਾਏ ਸਵੀਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆਪ ਬੇਸ਼ਕ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ । ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਮੈਂਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ । ਇਹਨਾ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫਿਰ ਸਾਡਾ ਇਹ ਮਸ਼ਵਰਹ ਹੈ ਕਿ ਜੱਦ ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਰਕ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਕੁਝ

ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਕੇ ਕਿਉਂ ਦੇਈਏ । ਵਲੋਂ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ । ਕਿਉਂਕਿ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੂੰ ਅੰਸਾਰ ਹੀ ਦੇ ਸਬਬ ਚਿੰਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਮਦੀਨਿ ਦੇ ਅਸਲ ਬਸ਼ਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਭਵਤਾ ਇਸ ਮਸ਼ਵਰੇ ਵਿੱਚ ਆਪ ਦਾ ਮੰਤਵ ਵੀ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਸੀ ਕਿ ਅੰਸਾਰ ਦੀ ਬੌਧਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਹਨਾ ਔਕੁੜਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾ ਦੀ ਦਿਲਜੋਈ ਕੀਤੀ ਜਾਏ । ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਪੂਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾ ਦੇ ਇਸ ਮਸ਼ਵਰੇ ਨੂੰ ਕੁਬੂਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੰਗ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ।

ਖੰਦਕ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਬੂ ਸੁਫਯਾਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਚਾਲ ਚਲੀ ਕਿ ਕਬੀਲਾਂ ਬਨੂ ਨਜ਼ੀਰ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਰਈਸ ਹਈ ਬਿਨ ਅਖ਼ਤਾਬ ਨੂੰ ਇਹ ਹਿਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਰਾਤ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਬਨੂ ਕੁਰੈਜ਼ਾ ਦੇ ਕਿਲਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਦੇ ਰਈਸ ਕਅਬ ਬਿਨ ਅਸਦ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਬਨੂ ਕੁਰੈਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੇ । ਸੋ, ਹਈ ਬਿਨ ਅਖ਼ਤਾਬ ਮੌਕਾ ਤਾੜਕੇ ਕਅਬ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ । ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਕਅਬ ਨੇ ਉਹਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਹੱਮਦ (ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ) ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸੰਧੀ ਤੇ ਇਕਰਾਰ ਨਾਮੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਹੱਮਦ (ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ) ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਅਹਿਦ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗ਼ਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਪਰ ਹਈ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਬਜ਼ਬਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਅਖੀਰ ਉਹ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ । ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੂੰ ਜੱਦ ਬਨੂ ਕੁਰੈਜ਼ਾ ਦੀ ਇਸ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਗ਼ਦਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬੈਰ ਬਿਨ ਅਲਅਵਾਮ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਫਿਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬੀਲਾ ਓਸ ਤੇ ਖ਼ਜ਼ਰਜ ਦੇ ਰਈਸ ਸਅਦ ਬਿਨ ਮਆਜ਼ ਅਤੇ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾ ਕੁਝ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਸਹਾਬਾ ਨੂੰ ਜੱਥੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਨੂ ਕੁਰੈਜ਼ਾ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ । ਜੱਦ ਇਹ ਲੋਕ ਬਨੂ ਕੁਰੈਜ਼ਾ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾ ਦੇ ਰਈਸ ਕਅਬ ਬਿਨ ਅਸਦ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਬਦਬਖ਼ਤ ਅਤਿਅੰਤ ਚੰਕਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਗੜਕੇ ਬੋਲੇ ਕਿ ਜਾਓ ਮੁਹੱਮਦ (ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ) ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਅਹਿਦਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਸਹਾਬਾ ਦਾ ਜੱਥਾ ਉੱਥੋਂ ਉਠਕੇ ਚਲਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਅਦ ਬਿਨ ਮਆਜ਼ ਅਤੇ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਨੇ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਕੇ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਦਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ।

ਬਨੂ ਕੁਰੈਜ਼ਾ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਨੇ ਕਈ ਉਠਾਂ 'ਤੇ ਖਜ਼ੂਰਾਂ ਲਦੱਕੇ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਲਈ ਭੇਜੀਆਂ ਜੋ ਇਹਨਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਸੀ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਖਜ਼ੂਰ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਖਾਣਾ ਹੈ ।

ਮੌਕੇ ਦੀ ਫ਼ਤਹ ਸਮੇਂ ਜੱਦ ਲਸ਼ਕਰ ਮੌਕੇ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੱਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੜਕ ਦੀ ਨੁਕੱਰ ਵਿੱਚ ਅਬੂ ਸੁਫਯਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਓ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸਲਾਮੀ ਲਸ਼ਕਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਫ਼ਿਦਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਣ । ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਲਸ਼ਕਰ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਐਨੇ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ਜਾਅ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਲਸ਼ਕਰ ਲੰਘਿਆ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਦੇ ਨਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਹਰ ਸੀ । ਅਬੂ ਸੁਫਯਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਬੱਸ ! ਇਹ ਕੌਣ ਹਨ । ਅਬੱਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਅਸ਼ਜਾਅ ਕਬੀਲਾ ਹੈ । ਅਬੂ ਸੁਫਯਾਨ ਨੇ ਚੈਰਾਨੀ

ਨਾਲ ਅਬੱਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸਾਰੇ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦਾ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਅਬੱਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੈ ਕਿ ਜੱਦ ਉਸਨੇ ਚਾਹਿਆ ਇਹਨਾ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਮੁਹਾਜਰਾਂ ਤੇ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਲਏ ਹੋਏ ਲੰਘੇ ਇਹ ਲੋਕ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੀਕ ਜ਼ਿਰਹਾਂ ਬਕਤਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਉਮਰ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਇਹਨਾ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਦਮਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਚੱਲੋ ਤਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਠੀਕ ਬਣੀ ਰਹੇ । ਇਹਨਾ ਪੁਰਾਣੇ ਫ਼ਿਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਦਾ ਵਲਵਲਾ ਉਹਨਾ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਟਪਕਦਾ ਸੀ । ਅਬੂ ਸੁਫ਼ਯਾਨ ਨੇ ਇਹਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਦਹਿਲ ਗਿਆ, ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਅਬੱਸ ਇਹ ਕੌਣ ਲੋਕ ਹਨ ? ਅਬੱਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਅੰਸਾਰ ਤੇ ਮੁਹਾਜਰਾਂ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਅਬੂ ਸੁਫ਼ਯਾਨ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਲਸ਼ਕਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਹੈ ? ਫਿਰ ਉਹ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੱਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਅਬੱਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਵੀ ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਅਖੀਂ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲੀਆਂ । ਇਹ ਬਾਸ਼ਹਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਨਬੁਵੱਤ ਹੈ । ਅਬੂ ਸੁਫ਼ਯਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹਾਂ ਹਾਂ ਰੰਗਾ ਫਿਰ ਨਬੁਵੱਤ ਹੀ ਸਹੀ । ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਲਸ਼ਕਰ ਅਬੂ ਸੁਫ਼ਯਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਨੇ ਅਬੂ ਸੁਫ਼ਯਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਕਿਹਾ ਅੱਜ ਰੱਬ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮੱਕੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹਲਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਅੱਜ ਕੁਰੈਸ਼ ਕੌਮ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ, ਜੱਦ ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਅਬੂ ਸੁਫ਼ਯਾਨ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਲੰਘੇ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ! ਕੀ ਆਪਨੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ? ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਸਅਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ । ਉਹਨਾ ਦੇ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਲੜਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮੱਕੇ ਦੀ ਹੁਰਮਤ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਕੁਰੈਸ਼ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਕੇ ਛੱਡਾਂਗੇ ।

ਹੇ ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ਆਪ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੇਕ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹੀਮ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਗੁਜ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਹਨ । ਕੀ ਅੱਜ ਆਪ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ । ਅਬੂ ਸੁਫ਼ਯਾਨ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਆਸ ਸੁਣਕੇ ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅਬੂ ਸੁਫ਼ਯਾਨ ਸਅਦ ਨੇ ਗ਼ਲਤ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਅੱਜ ਰਹਿਮ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ । ਅੱਜ ਅਲੱਹ ਕੁਰੈਸ਼ ਅਤੇ ਖ਼ਾਨਾ ਕਾਬਾ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਅਦ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਆਪਣਾ ਬੰਡਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਕੈਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਥਾਂ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਦਾ ਕਮਾਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਪਨੇ ਮਕੱ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸਦਮਾ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ । ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੂੰ ਕੈਸ ਉੱਪਰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਸ ਅਤਿਅੰਤ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਸੁਭਾਉ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਨ ।

ਹੁਨੈਨ ਦੀ ਜੰਗ ਅੱਠ ਸ਼ਵਾਲ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮੱਕੇ ਦੀ ਫ਼ਤਹ ਦੇ ਬਾਦ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਮਾਲੇ ਗ਼ਨੀਮਤ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਉਹ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਮੁਹਾਜਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ । ਅੰਸਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਸੇਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ! ਇਹ ਕਬੀਲਾ ਆਪ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਆਪਣੇ

ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਅਰਥਾਤ ਅੰਸਾਰ । ਆਪ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕਰੋ । ਜੱਦ ਸਾਰੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਆਏ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਨਾ ਦੇ ਬਾਦ ਫ਼ਰਮਾਇਆ । ਹੇ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕੋ ਕੀ ਗਲਾਂ ਹਨ ਜੋ ਮੈਂਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ । ਹੇ ਅੰਸਾਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਕੀਰ (ਨਿਗੂਣੇ) ਮਾਲ ਲਈ ਦੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਹੇ ਅੰਸਾਰ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੋਕ ਭੇਡ ਬਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਠ ਲੈ ਜਾਣ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਤੋ । ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ । ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਉਸ ਜ਼ਾਤ (ਰੱਬ) ਦੀ ਸਹੁੰ ਜਿਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਜਾਨ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹਿਜ਼ਰਤ ਨ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ । ਹੇ ਅਲੱਹ ਅੰਸਾਰ ਉੱਪਰ ਰਹਿਮ ਫ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ 'ਤੇ । ਰਿਵਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਸ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਅੰਸਾਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾ ਦੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਿੱਜ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜੋ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਸ 'ਤੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹਨ ।

ਹਜ਼ਾਤੁਲਵਿਦਾਅ ਲਈ ਮਦੀਨੇ ਤੋਂ ਸਫ਼ਰ ਕਰਕੇ ਜੱਦ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਹੱਜ ਦੇ ਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਆਪ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਗੁਆਚ ਗਈ । ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਨੇ ਜੱਦ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਕੈਸ ਨਾਲ ਆਏ, ਇਹਨਾ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਉਠ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਉਹ ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਦੇ ਸਮਾਨ ਵਾਲੀ ਸਵਾਰੀ ਗੁਆਚ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਵਾਰੀ ਇਸਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ । ਇਸ 'ਤੇ ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਰੱਬ ਉਹ ਸਵਾਰੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਲੈ ਆਇਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਜੋ ਗੁਆਚ ਗਈ ਸੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਓ । ਅਲੱਹ ਤੁਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਕਤ ਪਾਏ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਉਮਰ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਗ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਰ ਰਹਮਾਨ ਬਿਨ ਓਫ਼, ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਅਬੀ ਵਕਾਸ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਮਸਊਦ ਇਹਨਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਇਹਨਾ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੇ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁਛਣ ਲਈ ਆਏ ਜੱਦ ਇਹਨਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਇਹਨਾ ਨੂੰ ਇਹਨਾ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਝਮਘੱਟ (ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ, ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕੀ ਇਹ ਫ਼ੋਤ ਹੋ ਗਏ ? ਉਹਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ, ਹੇ ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਫ਼ੋਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ । ਬਹਿਰਹਾਲ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇੜੇ ਗਏ ਇਹਨਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਆਪ ਰੋ ਪਏ । ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੂੰ ਰੋਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਰੋ ਪਏ । ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੋ ਕਿ ਰੱਬ ਅੱਖ ਦੇ ਹੰਝੂ ਨਿਕਲਣ ਨਾਲ ਅਜ਼ਾਬ (ਕਸ਼ਟ) ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਨ ਦਿਲ ਦੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਗੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੰਡ ਦੇਵੇਗਾ ਜਾਂ ਰਹਿਮ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ (ਜੀਭ) ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, ਮਯੱਤ (ਮੁਰਦੇ) ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰਲਾਪ (ਨੋਹਾ) ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਅਜ਼ਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਨਾ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਉਸੈਦ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਨਬੀ ਮਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਬਨੂ ਨਜ਼ਾਰ ਹਨ ਫਿਰ ਬਨੂ ਅਬਦੁਸ਼ੱਹਲ ਫਿਰ ਬਨੂ ਹਾਰਸ ਬਿਨ ਖ਼ਜ਼ਰਜ਼ ਫਿਰ ਬਨੂ ਸਾਅਦਾ ਅਤੇ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਲਾਈ ਹੈ । ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਬੋਲੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਚੰਗੇ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਚੰਗਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਬਿਨ ਉਰਵਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਇਹ ਦੁਆ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਹੇ ਅਲੱਹ ! ਮੈਂਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦੇ ਅਤੇ ਮੈਂਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਤੇ ਵੱਡਿਆਈ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ।

ਹਦੀਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਮਸਨਦ ਅਹਮਦ ਬਿਨ ਹੰਬਲ ਦੀ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਫ਼ਲਾਣੇ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਸਦਕਿਆਂ (ਦਾਨ) ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੋ, ਪਰ ਦੇਖਣਾ ਕਿ ਕਯਾਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਇਸ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਨ ਆਉਂਣਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਜਵਾਨ ਉਠ ਨੂੰ ਲੱਦਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਕਯਾਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਚੀਕ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਰਥਾਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਹੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਿਆਏ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ, ਹੇ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ! ਫਿਰ ਇਹ ਜ਼ਿੱਮੇਦਾਰੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਜ਼ਿੱਮੇ ਕਰ ਦਿਓ । ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਦੋਰ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਛੇ ਅੰਸਾਰ ਨੇ ਕੁਰਆਨ ਕਰੀਮ ਇਕਤੱਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਸਲਿਹ ਮੋਉਦ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੁਡੱਜ਼ (ਸੰਪੂਰਨ ਕੁਰਆਨ ਕੰਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹਜ਼ਰਤ ਸਅਦ ਬਿਨ ਇਬਾਦਹ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਥੋੜਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇੰਸ਼ਾਅਲੱਹੁ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਾਂਗਾ ।

Khulasa Khutba Jumma 10.01.2020

Delivered By : Hadhrat Khalifatul Masih Vth (atba)

Summarized by : Majlis Ansarullah Bharat

Tarnslated by : Shamshad Ahmad Eden, from Punjabi Desk

From : Nazarat Nashr-o-Isha'at Qadian-143516, Distt. Gurdaspur, Punjab (INDIA)

Toll Free Shoba Noorul Islam-1800-3010-2131